

Psychologia ewolucyjna to próba interpretowania zjawisk umysłowych jako efektu długiego procesu ewolucyjnego, służącego przystosowaniu ludzi do wymagań środowiska. Jest to bardzo jasny, rzeczowy i atrakcyjny wykład całego szeregu problemów, polegający na analizie sensu ludzkich zachowań i psychiki z punktu widzenia ewolucji. Książka jest świetnie napisana, zawiera mnóstwo materiału ilustracyjnego pochodzącego z badań empirycznych i otwiera przed psychologami zupełnie nowe perspektywy badawcze.

z recenzji wydawniczej
Prof. Edward Nęcka

Książka Davida Bussa jest pierwszą pozycją należącą do obszaru tematycznego określonego mianem psychologii ewolucyjnej, aspirującą do kompletnej prezentacji paradygmatu tej nowej dyscypliny naukowej.

W kolejnych częściach znajdujemy systematyczny wykład hipotez i teorii ewolucyjnych dotyczących różnych sfer życia, począwszy od sposobu przetrwania jednostki, znajdowania partnera, rodzicielstwa, życia społecznego, konfliktu płci, aż do analizy zjawisk kulturowych. Zarówno warstwa opisowa, jak i hipotezy są bardzo jasno przedstawione i zasługują na najwyższe uznanie.

z recenzji wydawniczej
Prof. Wojciech Pisula

Wstęp do polskiego wydania	15
Przedmowa	17
Podziękowania	19
CZĘŚĆ PIERWSZA:	
PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA PSYCHOLOGII EWOLUCYJNEJ	23
1. Rozwój dziedzin nauki prowadzących do powstania psychologii ewolucyjnej	25
Kamienie milowe w rozwoju teorii ewolucji	26
Teoria ewolucji przed Darwinem	26
Darwinowska teoria doboru naturalnego	27
Nowa synteza: geny a dziedziczenie cech jednostkowych	32
Etologia	33
Rewolucyjne znaczenie teorii dostosowania łącznego	34
Objaśnienie zagadnień adaptacji oraz doboru naturalnego	36
Zasługi Triversa	38
Spory o socjobiologię	38
Powszechne nieporozumienia na temat teorii ewolucji	40
Nieporozumienie pierwsze: zachowanie ludzkie jest zdeterminowane genetycznie	40
Nieporozumienie drugie: jeżeli coś powstało w drodze ewolucji, to nie możemy tego zmienić	40
Nieporozumienie trzecie: teoria ewolucji wymaga od organizmu nieprawdopodobnych zdolności matematycznych	41
Nieporozumienie czwarte: obecnie działające mechanizmy są optymalne	42
Nieporozumienie piąte: z teorii ewolucji wynika motywacja do maksymalizowania reprodukcji swoich genów	43
Kamienie milowe w rozwoju psychologii	44

Psychoanaliza Freuda	44
William James a psychologia instynktów	45
Powstanie behawioryzmu	46
Zdumiewające odkrycie różnorodności kulturowych	47
Efekt Garcii, programowane lęki i schyłek radykalnego behawioryzmu	49
Zagłębienie do czarnej skrzynki: rewolucja poznawcza	50
Podsumowanie	52
 2. Psychologia ewolucyjna – nowa nauka	56
Źródła ludzkiej natury	57
Trzy teorie powstania złożonych mechanizmów adaptacyjnych	57
Trzy wytwory ewolucji	59
Poziomy analizy ewolucyjnej w psychologii ewolucyjnej	62
Istota natury ludzkiej: podstawy mechanizmów psychicznych wykształconych w toku ewolucji	70
Każdy gatunek ma swoją naturę	70
Definicja mechanizmu psychicznego wykształconego w toku ewolucji	71
Ważne właściwości mechanizmów psychicznych ukształtowanych w toku ewolucji	73
Sekcja 2.1 Dwa przykłady mechanizmów psychicznych ukształtowanych w wyniku ewolucji: lęk przed pajakami oraz preferencje przestrzenne	74
Metody testowania hipotez ewolucyjnych	79
Porównywanie różnych gatunków	79
Porównywanie samców i samic	80
Porównywanie przedstawicieli tego samego gatunku	81
Porównywanie tych samych osobników w różnych kontekstach	81
Metody eksperymentalne	82
Źródła danych do testowania hipotez ewolucyjnych	83
Znaleziska archeologiczne	83
Dane ze społeczności zbieracko-łowieckich	83
Obserwacje	83
Zwierzenia	84
Zapiski oraz dokumenty	84
Wtwory człowieka	85
Przewycięcie ograniczeń pojedynczego źródła informacji	85
Identyfikowanie problemów adaptacyjnych	86
Wskazówki dostarczane przez współczesną teorię ewolucji	86
Wskazówki wynikające z poznania uniwersalnych struktur gatunku ludzkiego	87
Wskazówki pochodzące z obserwacji społeczności tradycyjnych	87
Wskazówki płynące z paleoarcheologii	88
Wskazówki wynikające z analizy aktualnie funkcjonujących mechanizmów	88
Wskazówki wynikające z analizy zadań	88
Organizacja problemów adaptacyjnych	88
Podsumowanie	89

CZĘŚĆ DRUGA:

PROBLEMY WALKI O BYT	93
3. Walka z wrogimi siłami natury: walka ludzkiego gatunku o byt	95
Zdobywanie i wybór pożywienia	96
Wybór pożywienia u szczurów	96
Wybór pożywienia u ludzi	97
Nudności u kobiet ciężarnych	99
Hipoteza łowiecka	101
Hipoteza zbieracka	105
Porównanie hipotezy łowieckiej i zbierackiej	105
Hipoteza czyszczenia	106
Szukanie miejsca do życia: preferencje dotyczące krajobrazu oraz schronienia	108
Hipoteza sawanny	108
Walka z drapieżnikami oraz innymi zagrożeniami: lęki, fobie i niepokój	
a „pamięć ewolucyjna”	111
Powszechne lęki ludzkie	112
Sekcja 3.1 Hipoteza konserwatyzmu adaptacyjnego jako źródła stanów lękowych	114
Unikanie substancji toksycznych: rola alergii	116
Walka z chorobami	117
Czy śmierć ludzka jest zaprogramowana?	119
Teoria starzenia się	119
Zagadka samobójstwa	120
Podsumowanie	122

CZĘŚĆ TRZECIA:

ŻYCIE PŁCIOWE I WYBÓR PARTNERA	125
4. Kobięce strategie doboru stałego partnera	127
Teoretyczne podstawy ewolucji doboru partnera	128
Rozmnażanie płciowe i bezpłciowe	128
Inwestycja rodzicielska a dobór płciowy	130
Preferencje w wyborze partnera jako mechanizmy psychiczne ukształtowane w wyniku ewolucji	131
Kobięce preferencje w doborze partnera	133
Zasoby materialne	133
Dobre perspektywy finansowe	134
Wysoka pozycja społeczna	138
Starszy wiek	139
Ambicja i pracowitość	142
Stałość i odpowiedzialność	143
Siła fizyczna	144

Dobre zdrowie	146
Miłość	147
Gotowość do inwestowania w dzieci	149
Wpływ kontekstu na wybór partnera przez kobietę	150
Wpływ zasobów własnych kobiety na wybór partnera	150
Wpływ długości trwania związku na kobiece preferencje w doborze partnera	151
Wpływ kobiecych preferencji na rzeczywisty dobór partnera	153
Kobiety odzew na męskie ogłoszenia matrymonialne	153
Kobiety poślubiają mężczyzn o wysokiej pozycji zawodowej	154
Kobiety poślubiają mężczyzn starszych od siebie	154
Podsumowanie	155
Sekcja 4.1: Podobieństwo i dopasowanie	156
Męskie strategie doboru stałej partnerki	158
Teoretyczne podstawy ewolucji męskich preferencji w doborze partnerki	158
Jakie korzyści mogli odnosić mężczyźni ze stałego związku?	158
Problem oceny płodności i wartości rozrodczej kobiety	160
Męskie preferencje w doborze partnerki	161
Młody wiek	162
Kanony urody	166
Krągłość sylwetki i stosunek obwodu talii do obwodu bioder	169
Różnice płci a znaczenie powierzchowności	170
Sekcja 5.1 Generowana komputerowo ewolucja rysów twarzy	171
Czy mężczyźni wolą kobiety mające owulację?	172
Rozwiązanie problemu niepewności ojcstwa	175
Wpływ kontekstu na wybór partnerki przez mężczyznę	179
Mężczyźni, którzy mogą wybierać	179
Konsekwencje oglądania pięknych modelek	181
Wpływ męskich preferencji na rzeczywisty dobór partnerki	182
Męski odzew na kobiece ogłoszenia matrymonialne	182
Wiek a decyzje małżeńskie	183
Wpływ męskich preferencji w doborze partnerki na kobiecą taktykę uwodzenia	183
Podsumowanie	196
Przelotne kontakty seksualne	188
Teorie męskich kontaktów przelotnych	188
Męskie korzyści adaptacyjne z kontaktów przelotnych	189
Koszty przypadkowego seksu ponoszone przez mężczyzn	189
Sekcja 6.1 Funkcje kontaktów przelotnych i korzyści z nich płynące	190
Problemy adaptacyjne mężczyzn nawiązujących kontakty przelotne	191
Dowody na istnienie wykształconej w toku ewolucji psychologii kontaktów przelotnych	192
Świadectwa fizjologiczne	193
Świadectwa psychologiczne	195

Świadcstwa behawioralne	200
Kontakty przelotne u kobiet	202
Świadcstwa kobiecego seksu przelotnego	202
Hipotezy na temat kobiecych korzyści adaptacyjnych z kontaktów przelotnych	2-4
Koszty przelotnego seksu ponoszone przez kobiety	206
Hipotetyczne korzyści kobiet w świetle badań empirycznych	207
Okoliczności wpływające na kontakty przelotne	209
Różnice indywidualne w kontaktach przelotnych	209
Inne czynniki wpływające na kontakty przelotne	210
Podsumowanie	212
CZĘŚĆ CZWARTA:	
RODZICIELSTWO I POKREWIEŃSTWO	215
7: Problemy rodzicielstwa	217
Dlaczego matki bardziej niż ojcowie opiekują się dziećmi?	219
Hipoteza niepewności ojcostwa	220
Hipoteza porzucalności	221
Hipoteza utraty sposobności pozyskiwania kolejnych partnerów	222
Opieka nad dziećmi w perspektywie ewolucyjnej	223
Pokrewieństwo genetyczne z potomstwem	224
Zdolność dzieci do przekształcenia opieki rodzicielskiej w sukces reprodukcyjny	232
Inne wykorzystanie zasobów inwestowanych w dzieci	237
Teoria konfliktu między rodzicami a potomstwem	243
Konflikt między matką a dzieckiem w macicy	244
Kompleks Edypa raz jeszcze	245
Podsumowanie	247
Sekcja 7.1 Zabójstwo rodziców a niewspółmierność oceny rodziców i dzieci	249
8: Problemy pokrewieństwa	250
Teoria dostosowania łącznego i jej konsekwencje	251
Prawo Hamiltona	251
Teoretyczne implikacje prawa Hamiltona	253
Dane empiryczne potwierdzające wnioski płynące z teorii dostosowania łącznego	257
Podnoszenie alarmu przez wiewiórki	257
Świadczenie pomocy w oczach mieszkanki Los Angeles	258
Pomaganie sobie w sytuacji zagrażającej życiu	259
Wzorce dziedziczenia. Kto komu zostawia majątek?	261
Inwestycje czynione przez dziadków	264
Różnica płci a stosunek do związków rodzinnych	268
Sekcja 8.1: Inwestycje ciotek i wujów	270
Ewolucja rodziny w szerszym ujęciu	272
Podsumowanie	275

CZĘŚĆ PIĄTA:

PROBLEMY ŻYCIA W GRUPIE	279
9: Współpraca	281
Rozwój współpracy	281
Problem altruizmu	281
Teoria wzajemnego altruizmu	282
Wet za wet	283
Przykłady współpracy w naturze	285
Dzielenie się pożywieniem u nietoperzy wampirów	285
Seksja 9.1 Strategie rozwijania współpracy	286
Wzajemność między naczelnymi	287
Polityka szympanów	289
Teoria umowy społecznej	290
Psychologia przyjaźni	294
Korzyści płynące z przyjaźni oraz jej koszty	301
Podsumowanie	304
10: Agresja i wojna	306
Schyłek teorii instynktów	307
Agresja jako sposób rozwiązywania problemów adaptacyjnych	309
Zagarnięcie cudzej własności	309
Obrona przed atakiem	310
Przysparzanie kosztów rywalom seksualnym	310
Walka o miejsce w hierarchii	311
Odstraszanie potencjalnych agresorów	311
Powstrzymywanie stałych partnerów życiowych od niewierności	311
Zależność zachowań agresywnych od sytuacji	312
Dlaczego mężczyźni są bardziej agresywni niż kobiety?	313
Empiryczne dowody różnicowania form agresji	315
Świadczenia odmiennych form agresji kobiecej i męskiej w stosunku do osobników tej samej płci	315
Okoliczności wyzwalające męską agresję przeciw mężczyznom	320
Okoliczności wyzwalające kobiecą agresję przeciw kobietom	323
Okoliczności wyzwalające męską agresję przeciw kobietom	323
Seksja 10.1 Wojna w plemieniu Yanomamö	325
Okoliczności wyzwalające kobiecą przemoc w stosunku do mężczyzn	327
Wojna	327
Czy u ludzi wykształciły się mechanizmy zabijania?	333
Podsumowanie	335

11: Konflikt płci	338
Teoria strategicznego niedopasowania	338
Konflikty na tle seksualnym	340
Konflikt na tle dostępu seksualnego	341
Konflikt na tle zazdrości	349
Zazdrość kobieca, zazdrość męska	350
Od czujności do przemocy: sposoby zatrzymania partnera	354
Odmienne taktyki stosowane przez kobiety i mężczyzn w celu zatrzymania partnera	356
Okoliczności wpływające na intensywność działań zmierzających do zatrzymania partnera	356
Przemoc wobec partnera	359
Konflikt na tle dostępu do zasobów	362
Kobiece preferencje w doborze partnera oraz męska taktyka rywalizacji jako przyczyny nierównej zasobności	363
Konflikt w obrębie każdej płci jest nierozzerwalnie związany z konfliktem między płciami	364
Sekcja 11.1 Czy mężczyźni zjednoczyli się, by panować nad kobietami?	365
Kobiety i mężczyźni wykorzystują pragnienia osobników płci przeciwnej	366
Podsumowanie	367
12: Pozycja społeczna i prestiż	369
Pojawienie się hierarchii	370
Dominacja i pozycja społeczna u zwierząt	371
Ewolucyjne teorie pozycji społecznej	373
Ewolucyjna teoria różnic między kobietami i mężczyznami w walce o pozycję społeczną	373
Teoria dominacji	379
Teoria potencjału utrzymania zasobów	381
Wyznaczniki dominacji	383
Sekcja 12.1 Wyraz twarzy a skłonność do dominacji	387
Strategie uległości	388
Podsumowanie	390
CZĘŚĆ SZÓSTA:	
PSYCHOLOGIA ZINTEGROWANA	393
13: W stronę ujednoliconej psychologii ewolucyjnej	395
Ewolucyjna psychologia poznawcza	396
Rozwiązywanie problemów: poznanie rzeczywistości, uprzedzenia oraz formułowanie sądów przy braku pewności	398
Przewaga kobiet w pewnych formach orientacji przestrzennej	404
Ewolucyjna psychologia społeczna	406
Ewolucyjna teoria zjawisk społecznych	407

Wyjaśniająca moc ewolucyjnej psychologii społecznej	408
Ewolucyjna psychologia rozwojowa	410
Teoria modułów umysłowych	411
Strategie wynikające z doświadczeń życiowych	412
Ewolucyjna psychologia osobowości	415
Wybór alternatywnych nisz albo specjalizacja strategiczna	417
Adaptacyjna ocena cech dziedzicznych	417
Strategie adaptacyjne oparte na częstotliwości	418
Ewolucyjna psychologia kliniczna	420
Przyczyny defektów	421
Ewolucyjny wgląd w zaburzenia błędnie nazwane dysfunkcjami	422
Ewolucyjna psychologia kultury	425
Kultura ewokowana	426
Kultura transmitowana	428
Ewolucja sztuk pięknych, literatury, kina i muzyki	429
W stronę ujednoliconej psychologii	432
Bibliografia	434
Indeks nazwisk	457
Indeks rzeczowy	459
Spis fotografii	464